

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 4 „ — „
 Helyben házhoz kordva:
 Egész évre . . . 20 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 5 „ — „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 24 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség köziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes számok ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, szept. 24.

Lehel kürtje.

A régi nemzeti párt vezére belefujt ismét Lehel kürtjébe, vasárnap megtartotta jászberényi választói előtt beszámolóját.

A nagy érdeklődéssel fogadott beszámoló megfelelt a várakozásnak. Nem volt olyan szintelen, mint a nagyvárad, hanem ugyancsak határozott, mondhatni Apponyitól szokatlanul éles Bánffy, a Tiszák és a merkantilisták, a Darányi agrárius törekvéseit támadó Pester Lloyd ellen.

Határozottan kijelentette, hogy ragaszkodik pártjának régi programjához; kifejti ezt a programot újból és határozottan; nem fél ismételni a régi nemzeti párt eszméit és elveit még a közös ügyekről és a kiegyezésről s az egész nemzeti politikáról; nem kínálkozik mint Tisza Nagyváradon tette, sem Bécsnek, sem a nemzetiségeknek; e régi program mellett, mely az agrár-törekvéseket is felöleli, sőt a közgazdasági élet fejlődéséhez mértén a szociális pontokkal is kibővíti, áll most is teljes határozottsággal s nem áll félre — mint ellenfelei nagy kárörömmel hirdették, a politikai küzdelmek utjából még akkor sem, ha a körülmények ismét az ellenzék padjaira terelnek vissza.

A szabadelvű pártban lappangó, settenkedő elemekről kimondotta, hogy nem kell tünni azokat, hanem oda kell terelni őket, a hol a helyük van, az ellenzéki padokra; nem kell félni, hogy ez által gyengülni fog a párt, mert az erő nem a számtól függ.

A Lloyd-beli merkantilistáknak kereken megmondotta, hogy nem engedik a szabadelvűség czégére alatt becsempészni az olyan törekvéseket, a melyek meg akarják fosztani a becsületes munkát annak eredményétől; tehát a ruthének igazságos ügyét és a szövetségeseiket nem engedik áldozatul dobni a merkantilisták telhetetlen molochjának.

A mi még hiányzott Apponyi beszédének élességéből, azt bőven kipótolta a nemzeti párt volt alelnökének, *Szentiványi* Árpádnak energikus hangú felköszöntője, melyből nemcsak a Tiszák érthetnek, hanem érthet belőle Széll Kálmán is. Ha a kormány nem tudná, vagy nem akarná keresztül vinni programját, ok mindenestre levonják ebből a következtetést, mert ha Tisza kilép a pártból, ki tudja, hányan követik, de — így végezte beszédét Szentiványi — *én vagyok, a ki voltam és vagyunk, a kik voltunk.*

Ez mindenestre érdekes nyitánya az őszi politikai kámpánynak.

A jászberényi beszámolóról tudósításunk a következő:

Jászberény, szept. 23.

Jászberénynek lelkes és szép ünnepe volt vasárnap, melyen ismét a maga falai közt üdvözölte nagynevű képviselőjét, meghallgatva gróf Apponyinak országra szóló politikai nyilatkozatait és elhalmozta őt ragaszkodásának és bizalmának lelkes, megkapó jeleivel.

Reggel nyolcz órakor indult el Budapestről a vonat, mely gróf Apponyit hozta nagy és előkelő kíséretével, amelynek tagjai voltak: Szentiványi Árpád, Hoch János, Leidenfroszt László, László Mihály, Jagics József, Ivánka Oszkár, Bernáth Béla, Makfalvay Géza, Bolgár Ferencz, Sággy Gyula, Wittmann János, Mihályi Péter, Ragályi Lajos, Frey Ferencz, Szentiványi Gyula, Osztroleczky János, Vásárhelyi László, Márkus József országgyűlési képviselők, Charada János, Kováts Gyula egyetemi tanárok, Gaál Jenő, Smithey Péter, Bernáth Dezső, Günther Antal, továbbá Takácsy Endre és Pethes Pál Jászberényből s még számosan. *Hatvanban* diszes küldöttség várta a képviselők vonatát s itt gróf Apponyit *Barna* Mihály gimnáziumi igazgató és *Acs* Gábor ipartestületi elnök üdvözölte, mire Apponyi röviden válaszolt.

Az uton több diadalkapun ment keresztül a menet, amelyek egyikének homlokzatán e szavak olvashatók: *Párisi diadalod a nemzet dicsősége!* Mozsárdurrogás s a nép lelkes éljenzése közt érkezett meg gróf Apponyi és kísérete Kontz Menyhért prépost-plebános vendégszerető házához, ahol gazdag reggeli várta őket.

A beszámoló.

Tizenegy órakor lépett gróf Apponyi Albert a piac-téren a zöld galyakból font sátor előtt felállított szónoki emelvényre, amely körül Jászberény egész lakossága összesereglett, hogy meghallgassa a beszámolót.

Feszült figyelem várta gróf Apponyi szavait és amint messzezsengő hangján, megkapó tüzzel s ismert elragadó ékesszólásával megkezdte fejtegetéseit, csakhamar megszólalt az újra és újra kitörő lelkes tetszésnyilatkozatokban a beszédnek hatalmas visszhangja. Minden része után a beszédnek hosszantartó helyeslés és tetszés zúgott a szónok fölé, az egyes kiemelkedő passzusoknál pedig perczekig tartó, szünni nem akaró éljenzés és taps hangzott. Gróf Apponyinak beszámolója egész terjedelmében így szól:

Először jelenek meg önök előtt, mint a szabadelvű párt tagja, mint a kormány támogatóinak egyike. De nagy tévedés volna azt hinni, hogy ez a változás pártállásom formájában egyszersmind változás politikám lényegében. Ez nem jelent mást, mint azt, hogy ugyanazokat a politikai czélokat, amelyekért két évtizeden át az ellenzéken küzdöttem, most a kormány támogatásával biztosabban remélem elérni, mert a Széll-kormány programja azokkal lényegökben megegyezik: megegyezik nem csupán a közjogi és alkotmányos felfogás szigorúságában és a belügyi reformok irányá tekintetében, de a kormányzati szellemre vonatkozólag is. Ilyen körülmények közt a köz-

ügy érdeke parancsolta, hogy lemondjak az ellenzéki pártállásról s azzal együtt arról a diszes vezéri szerepről is, melyet a volt nemzeti párt bizalma reám ruházott és melyet utolsó lehettemig politikai pályám legnagyobb büszkeségének fogok tekinteni.

Magyarország a békekonferencián.

De nem mondhattam és nem mondtam le a közéletben való részvétről. És e tekintetben ne vezesse önöket félre az a körülmény, hogy az utolsó időben nem léptem előtérbe, mikor ezt a közügynek semmiféle érdeke nem parancsolta, sőt mikor feltűnőbb szereplésem talán félreértésekre adhatott volna alkalmat. Ne vezesse félre az sem, hogy ezekben a hónapokban leginkább nagy nemzetközi érdekeknek, az emberiség ideális törekvéseinek szolgálatában működtem. Hisz akkor sem feledkeztem meg hazámról, midőn ezen a téren mozogtam. Igenis résztvettem a magyar közélet számos kitűnőségével együtt azokban a nemes és most már egészen gyakorlatias irányba terelt törekvésekben, melyek a nemzetközi viszályok békés elintézésének módját akarják megállapítani és ezzel a művelt nemzetek testvériségét előmozdítani. Részt vettem a világ összes népképviseléseiből alakult ugynevezett interparlamentaris békeszövetség munkálataiban, sőt az én kezdeményezésemre indult meg a sajtónak szervekedése hasonló czélból, melyben a magyar sajtó örök dicsőségére legyen mondva, előljárt és így a vezérletet magához ragadta. Mindezekben talán nem utolsó szerepet játszottam, teljes hittel az ügy iránt, azzal a meggyőződéssel, hogy — ha nem is éri el a mi nemzedékünk az örök béke ideálját, de közszertű intézmények megalkotásával és a közvélemény megfelelő közreműködésével, mindinkább csökkenthetjük a háboruk számát és idővel közelebb juthatunk a katonai terhek apasztásához is. — Tettem mint ember, a ki az összes emberiség közös érdekei iránt melegen érez és az emberi szenvedések apasztását oly czélként tekint, melyért fáradni nemcsak kötelesség, de egyszersmind belső lelki szükség; de tettem mint hazafi is, először azért, mert a jobban biztosított béke áldásai nemzetünknek is javára válnak, azután pedig azért, nemzetünkre fényt áraszt, nemzetünk iránt rokonszenvet és szeretetet ébreszt a nagy népcsaládban és így nemzetünk erkölcsi hatalmát öregbíti az a kiváló hely, amelyet az egész emberiség nagy érdekeinek és ideáljainak előmozdításában magának kivívott.

De ha eképp igaz lelkesedéssel és szoros törekvéssel töltöttem be azt a szerepet, melyet a körülmények az általános emberiségi törekvések szolgálatában és ezen a téren nemzetünk képviselőjében nekem juttattak, úgy ez nem jelenthet olyasmit, mintha visszavonultam volna a szoros értelemben vett hazai ügyektől, mintha ezek megszűntek volna gondjaim közt az első helyet elfoglalni.

Érvényesülés a kormánypártban vagy az ellenzéken.

Akik talán remélték, hogy kifelé tolván, idehaza ártalmatlanná lettem — azok ábránduljanak ki; a kik pedig netán sulyt fektetnek csekély közreműködésemre politikánk fontos problémáinak megoldásában, — azok nyugodjanak meg. (Lelekes éljenzés). — Mint előbb, úgy most is készen állok mindazoknak a nagy érdekeknek a megvédésére, melyekért mindenkor harcoltam és sorompóba fogok lépni, mihelyt arra szükség lesz. Midőn az osztrák viszonyok zavarodása közjogunk ellenálló erejét is próbára teheti, esetleg új közjogi

problemák elé állíthatja az országot, midőn egyfelől a vámszövetség iránti tárgyalások — akár czélhoz vezetnek, akár meghiusulnak — másfelől az idegen országokkal fönálló kereskedelmi szerződések lejáratára közgazdaságunk alapjainak újból átvizsgálását esetleg újakkal való fölcserélését vagy legalább gyökeres módosítását hozza napirendre: midőn katonai reformok és rendszabályok vannak kilátásban, melyeket nem csupán katonai szempontból, de nemzeti, pénzügyi és közgazdasági hatásuk szempontjából is kell majd elbírálnunk, midőn súlyos pénzügyi és közgazdasági helyzetünk, valamint társadalmi problémáink megfontoltabb rendszeresebb gondozást igényelnek, mint valaha; midőn a beligazgatási reform kérdése tényleg közeledik megoldásához; midőn a nemzeti élet erkölcsi épségének visszanyert föltételeit minden visszaeséstől meg kell óvunk és ugy ezeket, mint az alkotmányos szabadság biztosítékait új, igazán szabadelvű alkotásokkal kell körülzárnunk: akkor multam kötelez, hogy e nagy nemzeti érdekek fölött való örködéstől magamat önelhatározással ne száműzzem. Végig kell azokat szolgálnom, akár a kormányt támogatva, akár, — ha a körülmények ismét oda terelnek, — az ellenzék padjain. (Zajos éljenzés).

Ezt az utóbbi eshetőséget pedig nem azért említem, mintha annak bekövetkezését várnám; ellenkezőleg; a politikai irányelvek tekintetében mi sem zavarta egyetértésemet a jelenlegi kormánnyal, e kormány állását pedig olyan erősnek tartom, a minővé azt tenni maga kívánja; de a magyar politikusok legnagyobb részének az ellenzéki pártállásból való nagyon érthető, de tulságos idegenkedésével szemben nem tartottam fölöslegesnek, — midőn önöknek beszámoló — kiemelni, hogy ezt a hálátlan szerepet is kész vagyok újból elvállalni, ha politikai hitvallásom érvényesítése úgy kívánja. (Tetszés, taps).

Közjogunk sértetlenségét, nemzeti önállásunk és önértetünk megóvását ma is az 1867. évi kiegyezés alapján akarom eszközölni és nagyon elhibáztottnak tartom azt a fölfogást, mely az osztrák viszonyok mai zavarát jó alkalomnak véli ama kiegyezés megbontására, az Ausztriával fönálló kapcsolat lazítására.

Az osztrák viszonyok fejlődése vehet, igenis, oly irányt, a mely minket a kiegyezés revíziójára kényszerítene és pedig vagy azért, hogy az alkotmányosság ott egyáltalán megszűnik és ezzel elesik a föltétel is, a melyhez az 1867. évi XII. t.-cz.-nek a közös ügyek tárgyalására vonatkozó intézkedései kötvék és a melyhez mint Deák Ferencz politikájának egyik legszebb és a kiegyezési mű egyik sarkalatos tételéhez szilárdul kell ragaszkodnunk; vagy az osztrák alkotmány olyan módosítása folytán, mely kapcsolatnak jelenlegi formáját akár technikailag tarthatlanná, akár politikailag aggályossá teszi. Mindkét esetben a revízió iránya nem lehet más, mint Magyarország függetlenségének teljesebb érvényesítése. (Éljenzés). Hiszem, hogy ebben az esetben is — Deák Ferencz hagyományait követve — meg fogjuk találni az összhangot, a monarkia létföltételeivel, de meg vagyok győződve, hogy a szűkebb kapcsolat eszméje ebben az országban számbavehető képviselőkre nem fog találni és hogy azt így van, hogy egy közjogi minuendo licitatio veszélyeitől menekültünk, ebben látom az új politikai alakulásnak egyik legnagyobb előnyét. (Hosszantartó éljenzés).

De a mily kétségtelenek ezek a tételek, épp oly világos — legalább előttem — az is, hogy a nemzet súlyos hibát követne el, ha ilyen kényszerítő ok nélkül, mintegy kapva a kínálkozó alkalmon, akarná a közjogi kiegyezést megbolygatni. Minden ily törekvés ma ellenkezik nemzeti nagyságunk és biztosított jövőnk feltételeivel. Magyarországnak sulya nemcsak ebben a monarkiaiban, de az egész művelt népcsaládban óriásilag megnőtt azért, hogy az osztrák zavarok bomlasztó hatásával szemben ő a monarkia föntartója és ezáltal Európa nyugalmának egyik főoszlopa. Midőn pedig a nyugalmukért aggódó népek ezt hálával elismerik, kénytelenek egyuttal elismerni azt is, hogy Magyarország ezt a szolgálatot a dinasztiaának, a monarkiaának és az egész nyugoti államrendszernek csak megőrzött állami állandóságánál

és nemzeti egységénél fogva teheti és teszi, mert ha sikerült volna hazánkat egy osztrák összbirodalomba beleolvasztani és ezzel egyszerűsmind a történeti magyar államban letett organikus egységi princípiumot megsemmisíteni, akkor mi most együtt bomladoznánk Ausztriával és akkor nem volna a dinasztiaának egy olyan területe, a melyet a széthullás veszélye nem érintene és a mely a maga épségében, szilárd történelmi alapjaiban, öntudatos politikai következetességében anyagilag és erkölcsileg elég erős arra, hogy e súlyos krízisen keresztül a monarkia fönállását és hatalmi sulyát biztosítsa. Ime, mily fenséges igazolást nyertek a mai sokat ócsárolt nemzeti ideáljaink, midőn a napfénynél is világosabbá válik azok teljes összhangja a dinasztia, a monarkia és az egész művelt emberiség fejlődési törvényeivel és legmagasabb érdekeivel. Tudom, hogy lesznek szempillák, a melyek görcsösen be fognak csukódni, hogy e fény ragyogásánál ne kelljen látniok azt az igazságot, a mely évszázados elítélleteiket lezáfolyja, törekvéseiket csúffá teszi; veszedelmes illúzió volna azt hinni, hogy nem lesznek többé közjogi küzdelmeink, hogy nem kell többé résen állanunk. De ezentul valóban már csak a megrögzöttséggel lehet dolgunk; minden elfogulatlan elme éppen nemzeti önállóságunkban és egységünkben látja e monarkia hátgerinczét és Európa nyugalmának egyik legjelentékenyebb biztosítékát (Tetszés).

Ezeket a nagy eredményeket, Magyarországnak ezt az imponáló helyzetét, nemzeti ideáljainknak ezt az európai szentesítést kockázatnok, ha önszántunkból fölvetve a közjogi kérdést, az osztrák válságot a monarkia válságáé szélesítenők ki. A kép egyszerre megváltozók: az a nemzeti önállóság, melynek állítólagos érdekében és nevében ezt tennők, nem volna többé a monarkia és az európai nyugalom öre, hanem annak veszedelme; a békéjüket féltő népek nem néznének többé rá bizalommal és rokonszenvvel, hanem aggodalommal és rossz indulattal; bátortást csak ott találánk, a hol a monarkia fölbomlását szívesen látnák — de vele együtt Magyarországot is. Olyan lehangolás volna ez egy magas polczról, olyan elpazarolása a nemzeti megerősödés és nagyság egy nagy alkalmának, olyan hazárd játék jövőnk biztosítékaiival, milyre csak nagymértékű politikai meggondolatlanság vagy elfogultság szánhatná rá magát.

Annaira nem jó alkalom tehát az 1867-ik évi kiegyezés megbontására az osztrák viszonyok jelenlegi alakulása, hogy inkább még akkor is a lehetőség legszeleesebb határáig tartózkodnám ma minden oly irányu akció megindításától, ha ezt a kiegyezést különben rossznak és módosítandónak tartanám.

Ez azonban az éremnek csupán egyik oldala, lássuk a másikat is.

Annak a tételnek, hogy Magyarország önállósága és nemzeti egysége e monarkia fönállásának nem veszedelme, hanem biztosítéka, nemcsak kifelé kell érvényesülnie, hanem befelé is. Minél öntudatosabban és lojálisabban irányítja a nemzet a maga politikáját akkép, hogy ezt az igazságot érvényre juttassa, sőt minden elhomályosítástól megóvja, annál jobban követheti, hogy azt minden térvető vele szemben is elismerje, még pedig nemcsak teoriában, nemcsak szóval, olesó magasztalással és kegyes vállveretéssel, hanem komoly tényekkel, az abba beleütköző minden kétértelműségnek megszüntetésével. Ki kell küszöbölni az udvar életéből és közös intézményeink működéséből mindent, a mi régi idegenkedésnek és bizalmatlanságnak maradványa, a mi Szt. István koronája önállóságának külső elismerésével, a magyar nemzeti gondolat és önértet föltétlen tiszteletével össze nem fér. A módszer, melyen e czél felé haladunk, lehet a legnyugalmasabb, lehet olyan, a mely óvakodik szükségtelen összeütközésektől, mely zajtalanul működik és fokozatosan halad: e tekintetben szívesen megbizom annak a férfianak politikai tapintatában, a kit egyénisége épp úgy, mint a körülmények találkozására a vezérszerepre világosan kijelölt és a ki e téren bizonyos eredményeket már is elért. (Éljenzés.) De magát az imént megjelölt követelményt, mint annak a politikának, a melyet támogatok,

elengedhetetlen alkotórészét föltétlenül fentartom és bizalommal várom a kormánytól, hogy amikor az idők egyik követelményét, a monarkia szilárdságára való tekintetét bölcsen érvényesíti, ugyanakkor érvényre fog szerezni annak a párhuzamos követelménynek is, mely nemzeti egyéniségünk teljes elismerésére vonatkozik. Ez utóbbi téren elért sikereink fogják képezni az előbbi politikai gondolat helyességének próbáját. Ha a próba nem sikerülne, ugy ebből igen komoly politikai következmények folynának, melyek elől nem zárkozhatnám el, melyeket azonban ma, midőn minden jel reményre biztat, időelőtti dolog volna fejtegetni.

Ezen eszmelánczolatban akarok megemlékezni azokról a sikerekről, a melyeket nekünk a párisi világiállítás ugy közjogi helyzetünk, mint nemzeti tulajdonságaink megismertetése érdekében szerzett. Hazánk állami önállósága, a magyar nemzeti kiállítás elrendezésében oly kifogástalan határozottsággal domborodott ki, hogy a kutató szem nem találhatott egy részletet sem, a mely közjogi lelkiismeretünket sértette, nemzeti önértetünket megalázta volna; valóban egyetlen eset és olyan dicséret, melyet itthon megült eddigi ünnepeink egyikéről sem mondhatunk el. A magyar kiállítás tartalma pedig egyfelől multunknak gazdag kulturéletét tárta föl, másfelől bemutatta azt a modern magyar nemzetet, a mely dolgozik és halad a szellemi és anyagi termelés minden ágában, és azon a harmincz éven belül, mióta önönmagának visszaadatott, valóságos csodákat művelt. A kormány, a kiállítás kormánybiztosság és áldozatkész kiállítóink méltán osztoznak e szép eredmény dicsőségében és a nemzet hálájában. (Éljen).

Örömmre szolgál az eddig elmondottak alapján konstatálnom, hogy az ország pozicziója kifelé rég nem volt olyan erős és tekintélyes, mint most és hogy vezetése olyan kezekben van, amelyek közt ennek a helyzetnek előnye nem fognak elsatnyulni. Meg kell azonban említenem, hogy a jelenleg dúló nemzetközi bonyodalmak, bár közvetlenül nem érintik érdekeinket, mégis olyan visszahatást gyakorolhatnak a hatalmak csoportosulására, mely monarkiaánk helyzetére is befolyással lehet. Ebből a szempontból épp ugy megérdemlik külügyeink vezetésének és a külügyekre befolyást gyakorolni hivatott magyar tényezők figyelmét, mint a Balkán-félszigeten észlelhető — minket már közelebbről érdeklő — forrongások. Meg vagyok győződve, hogy kormányunk e tekintetben is a helyzet magaslatán fog állani és azért e figyelemzetéssel korántsem akarom gyengíteni azt a kedvező fölfogást hazánk külső helyzetéről, amelyet kifejtteni szerencsém volt.

Belügyek.

Óhajtanám, hogy hasonló indokolt optimizmussal beszélhessek az ország belügyi helyzetéről is, a magyar társadalom erkölcsi és anyagi erénytényezőinek állapotáról, állami és önkormányzati intézményeink szervezetről és működéséről. Ezt azonban, sajnos, nem tehetem. Társadalmunkban a széjjelhuzás, a megzavart egyensúly, a roskadozás számos jelenségével találkozom és valóban kétségesnek kell mondanom, vajjon ha jóllétünk gyarapodását, vagy közérkölcseink megerősödését kellett volna Párisban kiállítanunk, ezzel épp oly sikert értünk volna-e el, mint teknikai haladásunk bemutatásával; állami és közhatósági életünkben pedig egyfelől az organikus reformoknak évek óta tennakadása, vagy félszeg elvégzése óriási munkahalmazt hagyott a kormányra és a jövő országgyűlésre; másfelől pedig a kormányzati szellemnek az az átalakulása, melyre minden organikus reformot megelőzőleg szükség van, a »jog, törvény és igazság« uralma és ezzel a pártok kiengesztelése, amely öszintén volt hirdetve és amely kifogástalanul érvényesül a központban, épp oly nehezen hatja át a periferiákat.

Elszánt és határozott tettek.

Valamint az ország külső érdekeinek, ugy a belügyi feladatok tekintetében sem az én feladatam részletezett munkaprogrammot felállítani; ez a kormánynak természetesen hivatása és minthogy oly kormányunk van, amelynek

elveivel és irányzataival egyetértek, nincs sem okom, sem jogom, hogy az ő eljárásának prejudikáljak, vagy esetleg eltérő áramlatok teremtése által azt megzavarjam. Mi, akik nem régóta vagyunk a kormánypárt tagjai, teljes lojalitással fogadjuk el e részben is a kormány vezetését, csak azt kívánjuk tőle, hogy tényleg legyen; és ha eddig bénítólag hatottak belügyi tevékenységére az osztrák viszonyokból folyton előálló bonyodalmak, úgy jövőre föltétlenül helyre kell állítani belügyi érdekeink egyenjóságát és abban az esetben is gondoskodni azoknak teljes erejű felkarolásáról, ha az említett bonyodalmaktól egyhamar nem tudnánk szabadulni. Mi azt mondjuk a kormánynak: **Tégy! tégy elszántan és határozottan!** és ebben van a legőszintébb és legszebb bizalmi nyilatkozat, mert ha nem biznánk abban, hogy jól fog tenni, akkor inkább arra törekednénk, hogy ne tegyen semmit.

Erőfokozás és erőegyesítés.

Elismerem, hogy a feladat nehéz és kényes ebben a nemzetiségileg és vallásilag megosztott, súlyos gazdasági válságokkal és társadalmi versengésekkel küzdő, korlátolt pénzügyi erővel rendelkező, exponált geográfiai fekvésű és bonyodalmas közjogi viszonyok közt élő országban, mely még reszket az alig lezajlott konfesszionális összeütközésektől és elfajult párt-harczoktól. Ha valahol, hát itt kell szenvedélytelen lelki nyugodtság és bölcs önmérséklet a bátor tetterő mellé, midőn ebbe a káoszba rendet kell hozni, a nemzeti erőtevézőket egyfelől kimélni, ápolni, fokozni, másfelől pedig önzésükben mérsékelni és egyesíteni. Erőfokozás — erőegyesítés: mily gyakran látszik e két feladat összeütközésnek, mily könnyen engedi át magát a felületes gondolkodás kizárólag egyikének, vagy másikának és mégis mily szükséges mindkettejüket felkarolni és egymással kellő egyensúlyba hozni. Az elsőnek elhanyagolása tartalmától fosztaná meg a nemzeti életet, a másodiknak szem elől tévesztése nemzeti jellegétől; az elsőnek teljesítése elsatnyulástól óv meg, a másodikiké széthullástól; kettejük kombinációjából pedig foly a magyar nemzeti politikának egy egészen konkrét, minden komoly elmét benső kényszerrel leigázó rendszere, amely teljes odaadást követel, minden politikai privátpasszió dédelgetését kizárja és éppen azért nem csak lehetővé és igazoltatja teszi, de időnként egyenesen követeli azt, hogy megvalósítására különböző világnézetű és különböző hajlamú férfiak, saját előszereteteik bizonyos mérvű feláldozásával is közreműködjenek. Ez a politika az egész vonalon őszintén és határozottan szabadelvű, magyar történelmi alapon és nemzeti egyéniségünk követelményei szerint; a magyar nemzeti politika, tapasztalatilag is összeforrt ezzel a szabadelvűséggel, fogalmilag is; hisz egyedül a szabadság jelében lehet azokat a meg nem szüntethető különbözőségeket, melyekben bővelkedünk, nemzeti szolidaritással összeolvasztani.

Erőfokozás és egyesítés: ez a kettős alap-gondolat a szervezeti reformokban egyensúlyt jelent a hatalmi és a szabadsági, az állami és az önkormányzati szempontok közt és kizárja a túlhajtott államosítási szenvedélyt, a társadalmi tényezők kulturális hivatásának és gazdasági tevékenységének lenyugvását, vagy éppen lefoglalását az állam részére; mert ingyen az egész magyar nemzeti életnek csak egyetlen egy feje: a mindenható állam, abban a pillanatban itt lesz a Caligula is, aki római elődjének álmát megvalósítva, ezt az egy fejet levágja.

Erőfokozás és egyesítés: ennek a két szabadelvű gondolatnak kell érvényesülni először az állam eljárásában minden társadalmi tényezővel szemben és onnan át kell mennie ezeknek tudatába is. Nincs belőlük oly sok nemzeti erkölcsi, szellemi és gazdasági életben, hogy dőreség ne legyen bármelyiküket félretolni, vagy éppen üldözni és erre is erőt pazarolni. Ahol a nemzeti erőssomma szempontjából »plus« jel állhat, oda nem szabad mesterségesen »minus« tenni; ahol, ami multiplikátor lehet, nem szabad divisorral csinálni. Érezze tehát minden társadalmi tényező, hogy szabadon és az államnak teljes jóindulata, sőt a szükséghez képest támogatása mellett is érvényesülhet és

fejldhetik; de érezze azt is, hogy saját ereje kifejtésének irányt és korlátot szab a nemzeti egység törvénye, nem csupán a közjogi, de azon erkölcsi egysége is, amely a közjogi egységnek tartalmát ad, melybe minden erőtevézőnek bele kell olvadnia és melynek föltételeit világosan megjelölik az alkotmányunkba letett szabadsági és jogegyenlőségi elvek és a mások hasonló jogára való tekintet. Az a politika, mely nyugodt következetességgel és szigorú részrehajlatlansággal fogantatja ezt az irányelvet az állami tevékenységben és viszi be ezt a tudatot, a társadalom minden tényezőjének, a nemzet minden rétegének életébe, egyik táborban sem fog tetszeni a túlzóknak, de meg fogja magának nyerni a józan gondolkodású hazafiakat minden táborból és mert rövid időn belül bizonyul, hogy semmi jogos érdeket nem sért, semmi üdvös törekvésnek útját nem állja, a túlzások terjedésének legjobb ellenszere lesz. Mert mindig és mindenütt a jogosult kívánságok teljesítése adott legtöbb erőt jogosulatlan követelések visszautasítására.

A nemzeti gazdaság szolidaritása.

Ezen az uton haladva fogjuk lecsendesíteni a felekezeti surlódásokat, a gazdasági érdekharcokat, az osztrák ellentéteket. Biztosítani fogjuk egyházainknak törvénybe iktatott jogainak sértetlenségét és azon törekvéseik szabadságát, melyek hitéletük buzgóságának fokozására vonatkoznak, támogatni fogjuk őket a nemzeti kultur-munkájokban és azon igényeikben, melyek alkotmányunk alapelveivel egyeznek, sőt azokból folynak, minők a katolikus autonómia létesítése, a protestáns egyházak anyagi sorsának javítása: de nem paktálunk olyan irányzatokkal, melyek ez alapelvekkel, vagy egyáltalán az állam jogaival ellentétben állanak, melyeknek rugója uralomvágy, mesterséges túlsúlyra törekvés, burkolt politikai cél, gyűlölködés vagy irigység; ezeket egyforma határozottsággal utasítjuk vissza bármely felekezeti, vagy akár felekezet nélküli táborból eredjenek. Eképp biztosítjuk nemzetünknek a valóságos hitben és az azt megtestesítő egyházi életben rejülő pótolhatatlan erkölcsi és kulturális erőt és egyszersmind elhervasztjuk a rossz értelemben vett felekezetiességnek, annak, amely békét bont és a nemzeti szolidaritást veszélyezteti, összes gyökérszárait: mert ahol igazi sérelem nincs, ott a mesterséges agitáció hamar elveszti talaját. Egyenletes védelemben és támogatásban fogjuk részesíteni a nemzeti termelés minden ágát, azt a földművelést, mely gazdasági életünk gerince, azt az ipart, mely fejlődésének reménye és azt a kereskedelmet, melynek nemzeti és reális voltától függ egy a hazai mezőgazdaságnak, mint a hazai iparnak biztos boldogulása. Ezeknek szolidaritását, egymásra utaltságát, a mely mindegyikük szemponyjából is többet nyom a latban, mint a köztük fölmerülő részleges érdekelletétek, mindenkor szem előtt fogjuk tartani. — De nem engedjük sem a szabadelvűséggel, sem a hasznos gazdasági tevékenység egyik ágával sem azonosítani azokat a gazdasági visszaéléseket, melyek a becsületes munkát eredményétől fosztják és gazdasági életünk jó hírét veszélyeztetik. Ezek ellen is megvédjük a nemzeti munkát az egész vonalon, kellő óvatossággal — nehogy a gyomot irtván, a tiszta buzát is kitépjük — minden elfogultság nélkül, de nem törődve semmi vak lármával. Középosztályunk elhelyezkedését a modern életföltételek közt főleg a nevelés czélszerű irányítása által fogjuk megkönnyíteni. A szövetkezeti eszme felkarolásával a kis existenciáknak nemcsak gazdasági erejét, de erkölcsi színvonalát és önértékét is fogjuk növelni. El fogjuk lesni az élettől és a bűnös izgatások lármáján keresztül is meghallani a társadalom széles alapjait képező osztályok jogos igényeit és átgondolt szociálpolitikával fogunk küzdeni a szociálmizmus ellen.

Egyéni szabadság.

De ha eképp a nemzeti egység vezérszempontja mellett kellő méltánnyal leszünk társadalmunk természetes és történelmi tagoltsága iránt, legalább is épp annyi figyelmet fogunk fordítani azokra az intézkedésekre, amelyek az egyént és a honpolgárt ebben az általános mi-

nőségben érdeklik. Ama tagolások politikai értéke is leginkább abban áll, hogy az egyén erejét minden irányban fentartják és növelik; ugyan erre a célra kell gondolnunk mindenütt, ahol az állam akár törvényeiben, akár a kormányhatalom gyakorlásában az egyénnel egyenesen érintkezik. És itt főleg a személyes és politikai jogok szabad gyakorlásának teljesebb biztosítására gondolok, közszégi, törvényhatósági és állami téren egyaránt, mely egyfelől a szabadelvű politikának becsületbeli kötelessége, másfelől egyik legfőbb nemzeti érdekünk. Mert ne feledjük, hogy nálunk az alkotmányunk főképpen népies tényezője az, amely határozottan nemzeti jellegű, hogy tehát nemzeti jövőnk biztonságát ennek a tényezőnek megerősödésében találhatjuk, ezt a megerősödést pedig csak a jogok kiterjesztésében és biztosításában. Ide mutat az 1848-ik évi átalakulás nagy hagyománya, melynek sajnosan elejtett fonálát újból föl kell vennünk. És ha találkozunk is a felszabadult és megélenkült politikai népeletben veszedelmes jelenségekkel, úgy ezek csak óvatosságra intsenek minket a haladásban, nem pedig a haladás mellőzésére; mert e jelenségek összes veszedelmei elenyésznek ahhoz a végveszedelemhez képest, melyet a nemzet ellenálló erejének gyengülése reánk hozna.

Nemzetiségek.

Az a nemzet, mely eképp szabadelvű intézmények és igazságos kormányzás oltalma alatt minden egészséges erőt kifejti és egyesíti, mely épp oly szilárd állami önállóságának és erkölcsi vagyona minden alkotó elemének megvédésében, amely eszélyes helyzete politikai követelményeinek felismerésében, — az a nemzet, mely ily nyugodt erőtudattal intézi a maga sorsát és folyton emelkedő tekintélyt viv ki magának az európai népcsaládban: ez a fenéges magyar nemzet vonzó ereje körében meg fogja tartani nem magyarajku polgárait is. Oh, én jól tudom, hogy vannak a bűnös nemzetiségi izgatásnak olyan megnyilvánításai, és — ami fontosabb — olyan készülődései, amelyek ellen a direkt küzdelem nem szünetelhet, a kérélehetetlen szigor le nem szerelhet; tudom, hogy a nemzeti egység biztosítása egyenesen e célra irányuló intézkedéseket kíván, de tudom azt is, hogy mindez hiába való munka azon erkölcsi erő nélkül, amelyet a minden irányban megóvott nemzeti presztige és az állami intézmények kifogástalan működése, a jog és igazság tekintélye nyújt. Önérték nem lehet gözzel, erőt erőszakkal pótolni; ha azt akarjuk, hogy e hazát mindenki tisztelje és szeresse, tegyük olyanná, amely tiszteletet és szeretetet parancsol.

Párt és kormány.

Az elmondottakban jellemzett, minden irányban épp oly határozott, mint kiméletes politika keresztülvitele igénybe fogja venni a nemzet összes ép erőinek közreműködését; mert amennyire megfelel a nemzeti egész — és az abba illeszkedő minden tényező jogos érdekeinek, épp oly merev ellentétben áll mindazokkal a jogosulatlan törekvésekkel, amelyek tudva vagy nem tudva mások rovására akarnak hatalmaskodni, gazdagodni, rokon- és ellenszenvet érvényesíteni, egyéni és egyéb szűkebb körű érdekeket a nemzeti közérdek fölé helyezni, vagy ennek ignorálásával kielégíteni, az állammal vagy dacolni vagy éppenséggel azt a maguk számára lefoglalni és kihalasztalni. Mindezek a beteges irányzatok — mi tagadás benne — az utolsó időkben nagyon megerősödtek, számuk légió, külön-külön és együttvéve nagy erőt képviselnek és különböző hamis jelszavak alatt a jóhiszemű közvéleményben is képesek hullámzásokat előidézni; teszik is — fogják is tenni. Rendkívüli erő kívántatik e nehézségek legyőzéséhez, politikáinknak mind e káros befolyásoktól való emancipációjához és bármennyire bizzunk magának a gondolatnak győzelmes erejében, tudjuk azt is, hogy éppen erős gondolatok teszik próbára képviselőik erejét. Nagy szellemi és jellemerő kell tehát politikánk vezetőinek, hogy az összetett probléma minden részletét helyesen megoldják és az összes részleteket organikus egységgé feldolgozzák, hogy sem egyéni előszereteteik, sem az előbb említett hullámzások őket meg ne tán-

torítsák. — Nagy erő kell annak a párt-nak, amely ezt a politikát támogatni hivatalva van: s ez az erő nem annyira a számtól függ, mint inkább attól, hogy a párt minden tagja a nagy feladatnak és az azt felkaroló kormányprogram szellemétől és a feladat iránti odaadástól át legyen hatva, hogy a párt és a pártot vezető kormány közt teljes bizalom uralkodjék — nem a vakon követésnek, de a folytonos szellemi érintkezésen és az önálló meggyőződésen alapuló harmóniának bizalma, hogy a lappangó ellenáramlatok meg ne türessenek, hanem, hogy az ellenkező irányzatok oda tereltesse, ahol érvényesülésüket megkísérteni föltétlen joguk van: az ellenzékre. De erő kell az ellenzéki pártokhoz való tisztességes viszonyban is, mely a küzdelem eszközeinek tisztaságán a parlament vezetésének loyaltásán s egymásnak megbecsülésén alapulva, az ellenzéknek lehetővé teszi fontos feladata hatályos és nyugodt teljesítését és kizárja a politikai harcok elfajulását. — Főleg azonban arra az erőre van szükség, mely a nemzettől nyerendő megbízás kifogástalan jogszerségén és őszinteségén alapul, ez pedig föltételezi a közvéleményt felvilágosítását, egészséges hajlamainak fölébresztését, erejének rekonstrukcióját.

A nemzeti párt.

Hogy mindezen erőtevézőknek összegyűjtését lehetővé tegyük, ezért léptünk be mi volt nemzeti pártiak a szabadelvű pártba, mihelyt ezt politikai integritásunk és egyéni önértékünk sérelme nélkül tehetjük és ezért — nem pedig a pusztá számbeli növekedésért, melyre valóban nem volt szüksége, ezért fogadta belépésünket tiszta örömmel a szabadelvű pártnak épp úgy, mint az egész közvéleménynek tulajdonító többsége, ezért helyeselték azt választóink, sőt — saját pillanatnyi pártérdekük ellenére — az ellenzéki pártok összes számba vehető elemei. Ugyanakkor tértek vissza a szabadelvű pártba azok a kitűnő férfiak is, akiket az elmúlt érának utolsó kísérletei készítettek a kilépésre és a kik e párt erkölcsi erejének nélkülözhetetlen tényezői a jövőben épp úgy, amint azok voltak a múltban.

Mikor eképp e legkorrektebb felfogás, a legtisztább szándékok és kiváló képességek kerülnek az ügyek élére világosan körülírt célokkal és mikor az erők impozáns mennyisége sorakozott azok támogatására, hogy azzal a jóhiszemű elhatározással, hogy feledve a múltak ellentéteit és keserűségét, a netán még fennálló eltéréseket kölcsönös nyíltsággal ki-egyenlítő, csupán a nagy célért lelkesedve, vállvetett munkával építsék meg a szebb jövőt és mikor az ellenzéken a legrokonszenvesebb hangulat uralkodott, amely elvi ellentétek mellett egyáltalán várható: akkor megnyugvással el lehetett mondanunk, hogy a nagy műkeresztülviteléhez a szükséges erőtevézők és a sikernek összes feltételei részint már megvannak, részint minden nehézség nélkül megszerzeshetők.

Befejező.

Országos szerecséltség volna, ha a hazának e nagy és ritka alkalma nem teremné meg mindazt az eredményt, amelynek a lehetőségei benne rejlenek, ha kimerülne nyugalmas parlamenti állapotoknak, vagy akár egyes üdvös intézkedések és reformok létesítésében és nem hozná létre egész közéletünk maradandó irányítását magasabb, nemesebb ideálok felé. Az a hatalmas alakulás, melynek létesítéséhez nagy célok kedvéért mindenki bizonyos erkölcsi áldozatokkal járult, éppen ezért azzal az élet-törvénnyel született, hogy képes ugyan a legnagyobb viharokkal dacolni, de egyet nem bír el: az eredménytelenséget; és amilyen fényes volt a remény, amelylyel biztatott, épp olyan keserű és következményeiben kiszámíthatatlan volna a kiábrándulás, ha e remény nem teljesülne. Kivételes felelősség terhét viseljük tehát mindnyájan, de az ut meg van jelölve, abban a kormányelnöki programnyilatkozatban, amely egyesíteni tudta azokat, akiket a múlt elválasztott. Ezen az uton kell haladnunk minden kétséget kizáró eréllyel és határozottsággal, kerülve a habozásnak még látszatát is; ennek a nyilatkozatnak szellemét kell belevinnünk a

közélet minden mozzanatába, a közkormányzat minden közegének működésébe; így győzelemre visszük — talán nem önmunkat — de mindenestre a nemzetet: és ez legyen mindnyájunk egyedüli célja.

Zugó taps, lelkes tetszés és éljenzés követte az egy órahosszat tartó beszéd befejezését és még sokáig visszhangzott a tér az egybegyűlt óriási hallgatóság kiáltásaitól:

— Éljen gróf Apponyi Albert!

A hölgyek üdvözlése.

A jászberényi hölgyek díszes küldöttsége járult Konecz Menyhért prépost-plebános lakásán gróf Apponyi Albert elé s egy óriási élővirág bokrétát nyújtott neki át, amit a jászberényi hölgyek Apponyi feleségének szántak. Megkérték képviselőjüket, hogy azt nevükben juttassa el a grófnénak. Gróf Apponyi nagy melegséggel, szellemes szép szavakban köszöntö meg a maga és felesége nevében a jászberényi hölgyek kedves figyelmét.

A lakoma.

Délben egy óraker a Lehel-szállodában fényes bankett volt, amelyen Apponyi mondta az első felköszöntőt a királyra. Bathó Apponyit üdvözölte. — Különösen nagy feltűnést keltett Szentiványi Arpád beszédje, a ki Tisza Kálmánnal szemben tüzes szavakkal emelte ki a nemzeti párt álláspontját.

Nagyvárádon, mondta, a régi nótát hallottuk, itt az ujat. Tiszteli, szereti a kormányelnököt, pártolja és támogatja őt, de ha nem akarná, vagy nem tudná keresztül vinni programját, ő mindenestre levonná ebből a következtetést. Ha a közlegény-generális (Tisza Kálmán) vonná le a következtetést, nem tudja, hányan követnének, holott — ugymond — én vagyok, aki voltam és vagyunk, akik voltunk és Apponyi Albertet, régi vezérünket, a ki most is egyik vezérünk, követjük.

Brassó — Ausztriában.

A bécsi »Reichswehr« című ujság színházi rovata élén hosszú cikkben számol be a mai osztrák vidéki színpadokról. Ebben a cikkben a többiek között olvasható az is, hogy »Bauer Lipót, nagyszzebeni és brassói egyesült Városi Színházak igazgatója.«

És ezzel hűségesen beszámol a bécsi ujság a nagyszzebeni és a brassói német színházokról — az osztrák vidéki színpadok közt, amin különben csodálkozni sem lehet, mert a »Reichswehr« előtt bizonyára lehetetlennek látszik az, hogy Brassó és Nagyszzeben, ahol német színielőadások vannak — tényleg Magyarországon lenne.

A magunk hibája, a magunk szegénye — a »Reichswehr« botlása.

Beszámoló és néppárti gyűlés.

Gróf Zichy Aladár orsz. képviselő választói előtt a jövő héten megtartja beszámolóját. Pacsán október hó 7-én délután lesz a beszámoló s egyuttal a néppárt népgyűlést tart. Gróf Zichy Aladáron kívül Farkas József és Kálmán Károly orsz. képviselők vesznek részt a népgyűlésen.

TAJÉKOZTATO.

- Szept. 25. A városi pénzügyi bizottság ülése d. u. fél 4 óraker.
Szept. 27. Iskolaszéki ülés d. u. 4 óraker.
Szept. 30. Az iparos ifjak szüreti mulatsága a Sasban.
Szept. 30. Országos kerékpár-verseny Nagyvárádon a Sporttéren, d. u. 2 óraker.
Szept. 30. A hegyközség közgyűlése a városházán d. e. 11 óraker.

A tábori püspök bérmautja.

Dr. Belopotoczky Kálmán tábori püspök bérmautjának részleteiről tudósítónktól a következő értesítést vettük:

Szombaton délután a vonat elé Biharmegye határára jöttek Kny Antal békési esperes, Kozma Gusztáv csorvási és Kreznerich György sarkadi lelkészek. Az állomáson Kny esperes üdvözölte a püspököt. Csabán nagy néptömeg gyűlt az állomásra. Sohár, a hitközség világi elnöke, Straka főszolgabíró a vármegye nevében, a katonaság küldöttsége és Gally főjegyző a község képviselőjében köszöntötték a bibornok képviselőjét. A városba a község négyes fogatán hosszú kocsisor kíséretében, kivilágított, fellobozózott házak között vonult be a menet a plebánia lakba, hol fáklások állottak sorfalat.

Vasárnap az érsek jubileumára 7 óraker a háláadó szent misét Felser Antal kanonok énekelte. Az ünnepi nagy misét szent beszéddel a tábori püspök tartotta, utána 1121-et bérmált meg.

Déltájban az egyháztanács, a papság, főszolgabíró, a katonai tisztikar küldöttsége, később az alispán és Apponyi gróf gazdatisztje tisztelgett a plebánián, majd a tábori püspök tett látogatást a főszolgabírónál, Beliczay Istvánnál és Sohár hitközségi elnöknel.

Negyven terítékű ebéd volt ezután a plebánián, hol a vármegye alispánja, dr. Belopotoczky Kálmán tábori püspök, Nemeskey Andor mondottak pohárköszöntőt.

Békés felé hosszú kocsisor és 25 tagu banderium kísérte a tábori püspököt. Békés határan a község fényes banderiuma — köztük 10 urlovas — fogadta az érkezőket. Még aznap este Wenckheim Frigyes és Géza grófok tették tiszteletüket a püspöknel.

Tegnap, hétfőn 381-en vették fel a bérmálás szentségét. Innen tovább Mező-Berény lesz a legközelebbi állomása a bérmálást osztó püspöknek.

UJDONSAGOK.

Dal a nyulacsokról.

— A turfról. —

Ki volt hát a két nap hőse?
Kiráól zengett az ének?
Kit dicsértek üres zsebek
És csekély nyereségek?
Eltz báró a champion vagy
Tisza Pista úr?
Vagy tán Durneisz? Egyik sem; egy
Iczi-piczi nyúl.

Nem volt szegény búzaföldön
Szőke kis lányt sem látott,
Szőke lánnyal barna legény
Tilos esőket sem váltott.
Sziesztában zavarta meg
Tisza Pista úr,
Ugy ugrott ki álmosan az
Iczi-piczi nyúl.

Hogy kergették, hogy hajszolták
S nem fogta meg senki se,
Az, bár nagyon természetes,
Nem tartozik most ide.
De ím, a mit beszédjében
Tisza úr elmulasztott,
S a mit vártunk: egy kis nyulat
Mégis csak kiugrasztott.

Adolár.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

* **Személyzeti változások az egyházmegyében.** A bibornok-püspök káplánoknak ki-nevezte *Brém* Lőrincz ujmisést Belényesbe, *Dérczy* István ujmisést Báránra, *Knecht* János ujmisést Tasnádra. Áthelyeztetek: *Kozics* Gusztáv békési káplán Zilahra, *Széles* Elek zilahi káplán Békésre, *Roóz* József bárándi káplán B.-Szent-Andrásra, *Kovács* Márton belényesi káplán Endrődre, *Kovács* Rezső b.-szent-andrási káplán Gyulára, *Bogdánffy* Géza endrődi káplán Gyulára, *Némethy* József tasnádi káplán B.-Csabára, *Brósztel* Lajos gyulai káplán Debreczenbe, *Szabó* István gyulai káplán Debreczenbe, *Besser* Hugó csabai káplán a székesegyházhoz karkáplánnak, *Hamernyik* Sándor debreczeni káplán nagyszalontai coadjutorrá nevezetett ki.

* **A színház megnyitása.** A színház építésére felügyelő bizottság legutóbbi ülésében a Szigligeti Színház megnyitását október 15-re véleményezte. A városi tanács tegnap foglalkozott ezzel az ügygel s elfogadva a bizottság véleményét, a színház megnyitását végleg *október 15-re* tűzte ki.

* **Önkéntesek vizsgái.** Vasárnap délután és este megint szaporodtak a hetikén csörömpölő hosszú kardok: a 37. gyalogezred önkéntesei is megkapták a legutóbbi »Standes-Befehl«-ben az őrmesteri kinevezést. Most aztán október elsejéig büszkén csörgetik a hosszú kardokat a korzón, míg aztán át nem adják helyüket az elsején berukkoló »zöldfüllű regrutáknak« s kívánnak nekik is hasonló jókat és jó egészséget. Az idei önkéntesek közül, úgy értesülünk, nagyobb rész megkapta a hosszú kardot s meg lehet elégedve velük az önkéntesi iskola derék parancsnoka: *Wittstock* Ernő kapitány.

* **Templom építés Sarkadon.** A sarkadi római katolikus templomot másfél évvel ezelőtt közbiztonsági okokból bezárták s később leromboltatta a hatóság. A hitközség új templomát már építik s az igen csinos tervű isenházának alapkövei is le vannak rakva. Az építést Szabados gyulai vállalkozó teljesíti. Az új templom felszentelése a jövő év nyarán fog nagá ünnepségekkel véghez menni.

* **A város csatornázása.** A Nagyváros egész belterületét felölelő csatornázási terveket a Walser-czég tudvalevőleg elkészítette s ezért 20000 koronát fizetett a város. A városi tanács tegnapi üléséből kiadta a terveket a városi főmérnöknek azzal, hogy tegyen előterjesztést arra nézve, hogy az egész várost vagy egyelőre csak egy bizonyos körzetet csatornázzanak, szóval miként véleményezi a város csatornázásának keresztülvitelét.

* **A vasuti vészfék meghuzása.** A minisztertanács határozatilag kimondotta, hogy a vasuti vészfék megokolatlan meghuzása által elkövetett kihágás elbírálása nem a közigazgatóság körébe, hanem a büntető bíróságába tartozik. Kimondta, hogy a vasuti vészfék meghuzása nem egyszerű rendőri, hanem a testi épség elleni kihágás s mint ilyen egyenesen a bírósághoz kell utasítani. Tehát ezentúl az unatkozó utasok nem engedhetik meg maguknak 20 korona árán azt a luxust, hogy a vonatot megállítsák.

* **Dankó Pistaék Élesden.** Hogy *Dankó* Pista nótáit itt Biharmegyében mennyire kedvelik, bizonyítéka az a meghívás, melyet *Bérczy* Imre élesdi főszolgabíró az ottani közönség nevében intézett a dalkirályhoz. *Dankó* Pista eleget tesz a meghívásnak s egész daltársulátával ma Élesdre utazik, a hol egy dalestélyt rendez. Szerdán visszatér Nagyváraadra s *pénteken* este tartja az utolsó előadást.

* **Az első szentmise bemutatása.** Vasárnap, f. hó 13-án tartotta első szentmiséjét szülőhelyén, Szarvason *Dérczy* István ujmisést áldozár. A lélekemelő ünnepra zsufolásig megtelt a templom az ájtatoskodókkal, közöttük az ujmisést nagyszámu rokonsága s gróf *Bolza* Géza családja. A szentmisét előzőleg *dr. Dunay* Alajos szentszéki ülnök békés-szentandrás-i plebános tartott nagyhatású szentbeszédet a papi állás hármastiszteről s méltóságáról. A Szentlélek segítségül hívása mellett mutatá be azután *Szirmay* L. Arpád helybeli plebános manudoktorsága s a vidéki papság segédkezése mellett az ujmisést az első vérontás nélküli áldozatát. Emelte az ünnepély fontosságát, hogy »Offertorium«-ra *Forrai* Ferike, *Somogyi* Károly szintársulatának művésznője *Händel* »Ave Mária«-ját énekelte mély érzéssel *Lichtenverter* A. művészi orgonajátéka kíséretében. Délben *Szirmay* plebános vendégszerető házában gyűlt egybe az ujmisést legközelebbi rokonsága s a papság, hol a szives házigazda ugyis mint manudoktorának szives közreműködéséért hálás szavakban adott kifejezést köszönetének az ujmisést s ígérte, hogy az ünnepi szónok szép beszédében lefektetett elvek szerint iparkodik hivatását betölteni. Számos tósztokat mondtak még. Este az ujmisést áldozár rokonsága gyűlt össze kedélyes lakomára.

* **Egy nagybirtokos súlyos betegsége.** Feltűnést keltett tegnap, a kik csak a Széchenyi fogadó előtt jártak, hogy a Fő-utcán vastag szalmaréteget szórtak el, a mint olyan helyen szoktak, a hol súlyos beteg fekszik, a kinek a nyugalomát akarják megóvni a kocsis zörgéstől. Részvétellel értesült a város közönsége, hogy Biharvármegye törvényhatóságának egyik kiváló tagja: *Lovassy* Ferencz szalontai nagybirtokos súlyos beteg fekszik a Széchenyi szállodában. A megyei közgyűlésre és a löversenyekre jött be Nagyváraadra nejevel *Lipthay* bárónővel. Itt időzése alatt súlyos betegség támadta meg az életerős, derék férfit. Az orvosok súlyos hasártya és bélgyuladást konstataáltak. Szalontáról házi orvosa megérkezett, a ki *dr. Konrád* Márk és *dr. Kornstein* Lajos orvosokkal gyógykezelik a súlyos beteget. Nagyváros társadalmának előkelőségei nagy számmal keresték fel tegnap a beteg földbirtokost s részvétellel tudakozódtak orvosaitól állapota felől. Mint értesülünk, egyik budapesti egyetemi tanárt is meghívták a beteghez.

* **Csak ne legyen rá szükség.** A városi főorvos előterjesztést tett Nagyváros város tanácsának a színházi baleseteknél az első segítségnyújtásra szükséges kötszerek beszerzése iránt. A tanács az előterjesztést fogadatosítás végett kiadta a gazdasági tanácsosnak.

* **Halalozás.** A gróf *Bolza* családot váratlanul súlyos csapás érte. A t.-kürti gróf *Bolza* Sándor 17 éves szép leánya, *Matild*, Szarvason időzött a szarvasi gróf *Bolza* családnál s itt váratlanul elhunyt. A közszertetben álló főúri családot ért eme veszteség óriási részvételt keltett s a szép fiatal grófnőt nagy részvét kísérte korai sirjába.

* **Fegyencmunka ajánlása.** A gyümölcsöt, zöldséget tartalmazó postai kosárküldeményeknél sok kellemetlenséget, károsodást okoz, hogy a kosarakra felragasztott vagy hozzákötött czimirat a postai kezelés közben gyakran leválik, s így csak későn vagy éppen nem kézbesíthetők ezen küldemények. A budapesti magy. kir. posta- és távirtdaigazgatóság ezek elkerülése végett a váci kir. orsz. fegyintézetben olyan szállító kosarakat készíttetett, a melyeknek fedelére deszkalap van befonva s a czimirat erre

ragasztandó. Az ilyen 5 kilós postacsomagokhoz szükséges szállító kosarak az említett fegyintézetben százankint 48 koronával megrendelhetők. A beküldött minta az alólírott kamarában a hivatalos órák alatt (8—2) megtekinthető. Nagyváros, 1900. szept. 24. A nagyvárosi kereskedelmi és iparkamara. *Janky* József, elnök. *Dr. Sarkadi* Lajos, titkár.

* **A bolgár hadsereg tisztjei.** Most, mikor a Balkánon Románia és Bulgária éppen hajba kapni készülnek, nem lesz érdektelen közölni, milyen tisztí rangok vannak a bolgár hadseregben s minő fizetésük van a bolgár tiszteknek. A rangok és a fizetés a következő: vezérőrnagy 12,000 frank, ezredes 8100, alezredes 6000, őrnagy 5400, százados 3000, hadnagy 2520, alhadnagy 2172 és tiszthelyettes 1200 frank. A magasabb állásokra vezényelt ezredeseknek: a hadsereg vezérkari főnökének, a tüzérségi felügyelőnek, és hadosztályparancsnokoknak 1800 frank, dandárnokoknak 660 frank, ezredparancsnoksággal felruházott alezredeseknek 600 frank pótlékok van, 10 évi szolgálati idő után 300 frank jár a századosoknak, azonfelül a lovasságnál és tüzérségnél alkalmazott tiszteknek 120 frank külön szolgálati pótlék van megállapítva. Ha valamely főtisztet külföldre küldenek tanulmányutra, rangjára való tekintet nélkül 4500 frankot kap. — Biz ezek nem valami óriási számok s épp azért nem árt elolvasni azoknak, akik még most is kevesellik a mi tisztjeink fizetését.

* **A színház díszletei.** Vettük a következő sorokat: Igen tisztelt Szerkesztő ur! Tegnapi b. lapjában rólam irt közleményre tisztelettel kérem a következő soraimnak helyt engedni méltóztassék: A város nem hívott fel, hogy az állítólagos néhány darab elrongált díszletet javítsam ki s így nem is élhettem kifogásokkal. Tény az, hogy 6 darab culisza eldörzsölődött, de ezeket már régen kijavítottam. Tegnapi felhívott a város, hogy 24-én a végleges átvétel miatt jöjjenek el. Ezen felhívásnak eleget tettem! Nagyváros, 1900. szept. 24. *Linhart* Vilmos, a Nép- és Magyar-Színház festője.

* **A mohamedánok statisztikája.** Az ottomani kormány legújabb statisztikája szerint a mohamedán vallásúak létszámát 196 millió 500 ezerre teszik. Az európai Törökországban számuk 18 millióra, Kis-Ázsiában, Beludzsisztánban és Indiában 99 millióra, az északi és északkeleti Afrikában 36 millió 500 ezerre rug; 23 millió pedig szétszórtva él.

* **Sakk mesterek Nagyváraodon.** Mint már megírtuk, a sakkozás nagy világ mesterei: *Lasker* Manó dr., a világ első sakkjátékosja, *Marco* György hírneves bécsi mester és *Maróczy* Géza, a legelső magyar sakk mester kedden, e hó 25-én Nagyváraadra érkeznek és itt két estén fogják művészetüket a közönségnek bemutatni. Budapesten kívül csak Nagyváraodot és Szegedet éri az a szerencse, hogy a sakkozás világhírű bajnokainak soha nem látott szellemes, műlátványokban gyönyörködjék. Nagyváraadra ez alkalommal a szomszéd Debreczenből is rándul át egy társaság, hogy a mesterek elleni küzdelemben részt vegyen. Egyáltalában az érdeklődés oly nagy, hogy a sakkablák nagy része már okkupálva van. A *Lasker* elleni öt játszmában, — melyeket a mester a tábla megtekintése nélkül fog vezetni — Nagyváros öt legerősebb sakkjátékosja fog részt venni. Ugyaneznap *Marco* 30 játszmát fog egyszerre ugyanannyi ellenfél ellen játszani. Erre is már sok a jelentkező. Ebben gyöngébb játékosok is résztvehetnek. A sakkverseny a Fekete Sas nagytermében lesz megtartva. Kezdeté 5 órakor. A verseny 9 óráig tart. A verseny után társas vacsora lesz a Fekete Sas éttermében, melyen bárki részt vehet, a ki a sakkozás világbajnokai iránt érdeklődik. A mesterek elleni küzdelemre, még az-

nap elfogad előjegyzéseket Gesztesi Ödön, a sakkverseny rendezője, esetleg közvetlen a verseny megkezdése előtt is a helyszínén. A sakkversenyre belépti díj személyenként 1 korona. Karzat 60 fillér. — Lapunk zártakor értesülünk, hogy *Maróczy Géza* ma délelőtt 1/2, 10-kor, *Laszker* és *Marco* pedig délután 1/2, 6-kor érkeznek. Ehhez képest a program csak annyiban változik, hogy *Marco* helyett *Maróczy* fog 25 ellen játszani.

* **Vizsgálóbíró szabadság.** *Ember Géza* vizsgálóbíró 3 heti szabadságidejét megkezdette. Távollétében dr. *Móré Pál* kir. törvényszéki bíró helyettesíti.

* **A város költségvetésének tárgyalása.** Nagyváradi város pénzügyi szakkizottsága ma, kedden, szeptember 25-én délután fél 4 órakor ülést tart. Nagyon fontos ügy, Nagyváradi város költségvetése kerül tárgyalás alá. Ebben pedig nem kevesebb mint 17 százalék adóemelésről van szó.

* **Milán király Budapesten.** Milán királynak e hónap 26-ára tervezett budapesti útja elmarad. Milán király ugyanis e hónap 26-ikára rendelte meg a Hungária szállóban rendes lakosztályait, néhány napi tartózkodásra. Innen az őszi vadászatokra készült *Zichy Jenő* gróf birtokára. Milán király, mint a »Hircsarnok« jelentí, ma délelőtt táviratilag lerendelte szobáit és intézkedett az iránt is, hogy szállóbeli lakását október hónap első napjaira tartsák fenn.

* **Sváb Rezső állapota.** A Deák-Sváb-féle párbaj sebesültje, *Sváb Rezső* még mindig a szanatórium 28. számú szobájában fekszik. — Állapota teljesen kielégítő s már látogatókat is fogadhat. Remélhetőleg még a jövő hét folyamán elhagyhatja a kórházat.

* **Öngyilkos kárpossegéd.** Nemrég megirtuk volt, hogy *Fabian Sándor* kárpossegéd távozása előtt *Gebhardt József* kárposztól egy felöltőt lopott s azzal elszökött. A rendőrség erélyes nyomozása kiderítette, hogy *Fabian Sándor* Székelyhidra menekült, hol gróf *Stutenberg* birtokán dolgozott. A rendőrség megkeresésére *Kovácsnay* Marcell székelyhidi főszolgabíró maga elé idéztette a kárposzt segédet, a ki különben katonaszökevény is s elmondta neki, hogy miért keresi a nagyváradi rendőrség.

A mint hazament a tanyára, szobájába elzárkózott és forgó pisztolyával mellbelőtte magát. — A súlyosan megsebesült fiatal embert tegnap szállították a Biharmegyei közpórházba, a hol *Pataky* Károly rendőrfogalmazó hallgatta ki a szerencsétlent. Mikor a rendőrfogalmazó kérdezte, hogy miért lett öngyilkos, azt válaszolta, hogy félt az elzáratástól s nem tudná elviselni azt a nagy szegényfoltot.

Az orvosi vélemény szerint aligha marad életben.

* **Régi postabélyegek beváltása.** Az osztrák értékű régi posta frankó-jegyek és a folyó évi január hó 1-vel forgalmon kívül nem helyezett egyéb régi posta értékekkel érvényessége folyó évi szeptember hó 30-ával végleg megszűnik. Folyó évi október hó 1-től kezdve tehát osztrák értékű régi posta értékeket használni nem szabad.

A közönségnél kinnlevő osztrák értékű régi frankójegyeket és egyéb régi értékeket ha azok valódiak, épek és használatlanok, a posta (és távirat) hivatalok, folyó évi október hó 1-től bezárólag december hó 31-ig terjedő három havi határidő folyama alatt a bemutatón kívánsága szerint — új kibocsátású (fillér értékjelzésű) frankójegyekre és egyéb értékekre becserelelik.

Folyó évi december hó 31-én tul az osztrák értékű régi frankójegyek és egyéb régi értékek becserelésre többé el nem fogadtatnak.

* **Mikor lesz a szüret?** A kipszult szőlők helyén a nagyváradi szőlősgazdák már jókora területet újra betelepítettek s most már lehet szüretéről beszélni. A városi tanács tegnapi ülésében a nagyváradi szüret határidejét *október 8-ára* tűzte ki. A hegyközség vasárnap tart ülést, a melyen a szüret határidejével foglalkoznak.

* **A szerb királyné születés napja.** *Sándor* szerb király nemzeti ünneppé avatta feleségének születés napját. Ebből az alkalomból ma ünnepi fogadás és üdvözlés volt a budapesti szerb konzulátuson. A budapesti szerb kolónia tagja teljes számban jelentek meg és a kitett iven aláírták neveiket. Az üdvözlőket különben a konzulátus tagjai élén dr. *Joannovics* titkár fogadta, mivel a főkonzulátus vezetője *Barlovác* György római szerb követ és *Mucsi* Brankó alkonzul ma részt vettek Belgrádban a nemzeti ünnepen és csak estére térnek vissza a fővárosba.

A lóverseny.

— II. nap. —

A nagyváradi lóverseny második napján, vasárnap, a pompás meleg idő még több közönséget csalt ki a gyepre. Ezer és ezernyi közönség nézte az érdekes versenyeket s a tribünön városunk és megyénk szép hölgyei foglaltak helyet.

A versenyek mindenike igen érdekesek és sikerültek voltak. A közönség a nyerőket megéljenezte. Mulatságos változatosságot adott a program a mezei gazdák versenyével, a melyre ezuttal sokan jelentkeztek. Tizenegyen futottak a csengő koronáért, pedig több komfortáblis lovat visszautasított a verseny-bíró. Azért, mert a szabályok szerint csak mezei gazdák lovai vehetnek részt a versenyben, no meg attól félt a bíróság, hogy a komfortáblis lovak elragadnak.

Az egyik versenyben egy lovas leesett a lóról, de szerencsére semmi sérülése nem történt.

A versenyek lefolyása a következő volt:

Eladó sikverseny.

Távolság 1600 méter. A győztes árverésre kerül.

A 14 nevezés közül csupán négy indult, és pedig:

1. *Borbély György* »Finom«-ját lovagolta Gömör;
2. *Liptay Béla* »Contrás«-át Horthy József százados;
3. gr. *Merveldt Miksa* száz. »Mogorva«-ját *Csiszár István* főhadnagy;
4. gróf *Tisza István* lovagolta a saját »Mitymaty«-lovát.

Először gróf *Tisza István* vezetett, de csakhamar lemaradt s utolsónak érkezett be óriási távolsággal.

Elsőnek *Gömöry* hozta be »Finom«; 2-ik lett *Csiszár István* főhadnagy a »Mogorva«-val.

A nyomban megtartott árverésen a győztes »Finom« 3 éves sötétpej kanczát gr. *Tisza István* vette meg 1200 koronáért.

Ügető-verseny.

A program 2-ik pontja a báró *Mannsberg* Ernő emlékverseny volt. kettős fogatok részére. Távolság 3750 méter. Első díj 900 kor., 2-ik 200 kor., 3-iknek 100 korona.

Az öt nevezésből 3 versenyzett:

1. *Báró Bánffy Albert* »Becze« és »Csalfa«-ja; hajtotta *Szunyogh Lóránd* (356 méter térhátránnyal);
2. *Beöthy Pál* »Daru« és »Babuká«-ja, hajtotta *Csanády Jenő* (100 méter térhátránnyal);
3. *Klobusitzky Tibor* hajtotta a saját »Don Juan« és »Gatyó«-ját, (starttól indult).

Pár száz méterig *Klobusitzky* vezetett, de lovai csakhamar kétszer is felváltak; *Csanády*

erősen szorította s az utolsó félkörnél már csak egy koci hosszban volt hátrább; hosszan így folyt a verseny, míg *Csanády* sikerült az utolsó pillanatokban egy fél kocsihossz előnyt nyerni s így is érkezett be elsőnek. *Csanády Jenő* rendkívül nyugodtan hajtott.

B. Bánffy lovai nem jól indultak s ezért maradtak el néhány száz méterrel.

A csak fél kocsihossz hátránnyal 2-iknek beérkezett *Klobusitzky Tibor* lovait hivatalosan diszkvalifikálták poroszkálás miatt s e szerint nyerték az

1-ső díjat a *Beöthy Pál* lovai

2-ik díjat a b. *Bánffy Albert* lovai.

Nagy akadályverseny.

Ez a verseny igen érdekfeszítő volt s ugyancsak bírálgták a lovakat és lovasokat s erősen rakták a totalisátort.

Távolság 5000 méter. Első díj 1600 kor., 2-ik 300 kor., 3-ik 100 kor.

Hét nevezésből négyen vettek részt a versenyben.

1. *Liptay Béla* »Vadásza«, lovagolta *Horthy József* száz;

2. gr. *Merveldt Miksa* száz. »Fritzi«-je, lovagolta *Csiszár István* főhdn;

3. gr. *Schönborn Ferencz* »Diomed«-je, lovagolta báró *Eltz*;

4. gr. *Starhemberg Vilmos* százados »Ex offo«-ját maga lovagolta.

Az első körben állandóan *Horthy* százados »Vadásza« vezetett, a 2-ik körben azonban br. *Eltz* »Diomed«-ja előre tört, ezt mindvégig megtartotta s elsőnek érkezett be.

Első lett br. *Eltz* »Diomed«-dal,

2-ik gr. *Starhemberg* »Ex offo«-val.

Nagy derűtséget és lármát keltett ezen verseny alatt egy nyul, a mely eszeveszetten futkosott a pályán, éppen a közönség előtt. Az akadályul szolgáló egyik rőzsegát tövében volt meghúzódva s az akadályverseny lovai zavarták ki nyugalmából. Iszonyu futás után sikerült nyugat felé kimenekülnie a versenypályáról.

A mezei gazdák versenye.

Minden évben a legtöbb derűtséget a mezei gazdák versenye kelt. Ez alkalommal különösen sok versenyző jelentkezett, akik közül néhányat visszautasítottak, mert kitént, hogy az illetők nem mezei gazdák, hanem nagyváradi bérkocsisok. Egy ilyen elutasított: *Papp Gergely* nevű ember felajánlott 100 méter térhátrányt, csak hogy a lovat engedjék versenyezni. Természetesen elutasították.

Egy másik visszautasított lovas pedig, hogy megmutassa mit tud ő és a lova, neki vágta-tott a pályának s körülbelül csak 5—600 méterre állott m.g. Ha beengedik a versenybe, valószínűleg az első lett volna.

Távolság 1500 méter volt; az első díj 120 kor., a 2-ik 50 kor., a 3-ik 30 kor.

Tizenegy jelentkezőt bocsátottak versenyre; ezek a következők:

1. *Tóth János* »Pista« lovával (Szent-János községből.)
2. *Takács János* »Julcsa« lovával (Nagyváradi.)
3. *Takács János* »Miska« lovával (Nagyváradi.)
4. *Szabó Mihály* »Gálant« lovával (Bihar.)
5. *Papp Imre* »Büszke« lovával (Nagyváradi.)
6. *Gyarmathy Sándor* »Lujza« lovával (Hegyköz-Pályi.)
7. *Remer Sándor* »Itka« lovával (Uj-Palota.)
8. *Horváth József* »Sárga« lovával (Körös-Tarján.)
9. *Nagy Lajos* »Pista« lovával (Hegyköz-Pályi.)
10. *Szabó Mihály* »Kesely« lovával (Bihar.)
11. *Paizs Mihály* »Szellő« lovával (Pecze-Szöllős.)

Beöthy Pál starter jeladására megindultak a merész versenyzők. Egyik-másiknál nemcsak a bő ingujj, hanem a kalap is repült, de ezzel nem sokat törődtek.

A legelsőnek ugyan *Takács János* »Julcsa« nevű lova érkezett be, de ezt diszkvalifikáltak, mert egy zászlórudat kidöntött s a pályakerülő zászlóson belül lovagolt egy darabig. A

lovassa összevázta a kidöntött zászlórudtól a kezét.

Különben holt verseny volt, mert kettő egyszerre érkezett be s ezért a bírák az első és második díjat felosztotta egyenlő részben.

Az elosztott díjat 85—85 koronát *Lóth János* »Pista« lova és *Szabó Mihály* »Gálántja« nyerte, míg a 3-ik díjat: 30 koronát *Papp Imre* »Büszkéje« vitte el.

Bihari gátverseny.

Távolság 2400 méter. Első díj 800 kor., 2-ik díj 200 kor.

Hét nevezés volt, de csak 5 futott
1 *Chernel Viktor* száz. »Ilkák«-ja, lovagolta B. Berg;

2. *Cziffra Kálmán* »Gólyák«-ja, lovagolta *Markovits K.*;

3. báró *Schwaben Durneiss Gy.* főhadn. »Svengali«-ja, lovagolta 6 maga;

4. *Szemere Kálmán* száz. »Hires«-se, lovagolta *Horthy J.* száz.;

5. *Gr. Tisza István* maga lovagolta »Bátor«-ját.

Rendkívül érdeklődést keltett ez a verseny is. Általában két ló körül összpontosult az érdeklődés. A sport-férfiak egy része a »Bátor« másik része »Svengali« biztos győzelmét jóslgatta. És mindkét csoportnak igaza van.

Az indulás után »Bátor« vezetett, de az első félkörnél már erősen szorította »Svengali«-t. Ettől kezdve majdnem végig egymás mellett futott a két ló, míg a célpont előtt mintegy száz méterrel kezdődött a tulajdonképeni erős küzdelem. Kijutott a korbácból a lovaknak. Egy fél lóhosszal mégis legyőzte a »Bátor«-t.

1. díjat nyerte: *Tisza István* a »Bátor«-ral.

2-ik díjat *B. Durneiss* a »Svengali«-val, 3-ikat báró *Berg* az »Ilkák«-val.

Zerge akadályverseny.

Mulatságosan érdekes volt a hatodik verseny.

Távolság 4200 méter. Első-díj 800 korona, 2-iknek 200 korona.

Tíz nevezésből négy indult:

1. *Ferencz József* braganzai herceg »Pásztorja«, lovagolta br. *Eltz*;

2. *Liptay Béla* »Csalfája«, lovagolta *Horthy József* száz.;

3. *Pallay Lajos* »Marcsája«, lovagolta báró *Jósika*.;

4. *Gróf Steptycki* százados »Traf«-ja, lovagolta *Hoffmann* tüzérhadnagy.

Kezdetől fogva »Pásztor« vezetett. Nemsokára, még az első kört el sem érték, *Hoffmann* hadnagy leesett a lóról; nem is futtatott tovább, bár sérülést nem szenvedett.

A »Csalfa« második volt a »Pásztor« után jó távol, míg a »Marcsa«, amelyet báró *Jósika* űlt, kétszer is kitért s már abban akarta hagyni a futtatást, mikor biztatták, még beérkezhet másodiknak. És *Jósika* neki eresztve lovát, csakugyan legyőzte a sok száz méter hátrányt s 2-iknek érkezett be. A »Csalfa« különben valószínűleg utoljára futott, mert letört, — megsántult.

Az I. díjat egész könnyen báró *Eltz* a »Pásztor«-ja.

a II. díjat b. *Jósika* a »Marcsák«-val vitte el.

Vigasz-verseny.

Az utolsó versenynél 55 nevezésből hét indult.

Távolság 1400 m. Első díj 700 kor., 2-ik 200 kor., 3-ik 100 kor.

Indultak:

1. *Balázsházy Iván* »I hope so«, lovagolta *Markovits K.*;

2. Báró *Berg* »Barkarol«, maga lovagolta;

3. *Bugarsky* főhdn. »Aranyeső«, maga lovagolta;

4. *Csiszár J.* főhdn. »Ladi Kildare«, maga lovagolta;

5. *Gróf Lubienszky I.* »San Salvatore«, lovagolta *Szántó hdn.*;

6. Báró *Szentkereszthy István* hdn. »Pentesilea«, lovagolta *Horthy I.* száz.;

7. *Mr. White* »Bandita«, lovagolta báró *Eltz*.

Az első díjat 1 lóhosszal könnyen báró *Berg* »Barkarol«-lal;

II-ik díjat báró *Eltz* »Bandita«-val;

III-ik díjat *Horthy József* százados »Pentesilea«-val nyerte.

A verseny után egy félórával már üres volt az egész versenypálya; a közönség gyalog és kocsin ömlött be a városba.

Igazságszolgáltatás.

Uj esküdtek. Az október hó 15-én kezdődő ülészakra a nagyvárad kir. törvényszék-nél vasárnap délután sorsolta ki az elnöki tanács az új esküdteket. Az elnöki tanács *Nagy Ferencz* kir. törvényszéki bíró elnöklete alatt: *Millye Gyula* táblabíró, *Kurovszky Ferencz* törvényszéki bíró és *Gyenge Béla* törvényszéki aljegyzőből állott, a vádhatóságot pedig dr. *Nagy Géza* kir. ügyész képviselte.

Esküdtek lettek:

Dr. Fleischer Lajos ügyvéd, Nagyvárad.
Erber Imre kereskedő, Nagyvárad.
Diósi Ferencz kereskedő, Nagyvárad.
Zathureczky Albert, Hegyközkövesi.
Pozsár Pál földm. B.-Ujfalú.
M. Juhász Gábor földm., Sarkad.
Debreczeni Lajos földm. Sarkad.
Felföldi István, Kőtegyán.
Boczonyi Sándor, Nagyvárad.
Id. Márki Imre földm., Sarkad.
Leitner Lázár kereskedő, Nagyvárad.
Szakadát György földm., B.-Ujfalú.
Bereczky Gyula földm., Bors.
Németh Károly, Nagyvárad.
Nemes János földm., Kőtegyán:
Arany Sándor építőmester, Nagyvárad.
Fónay Sándor gépész, Nagyszalonta.
Pénzes Lajos csizmadia, Nagyszalonta.
Czeglédy Jeremiás iparos, Nagyvárad.
Bocska József ács, Nagyvárad.
Id. Joó Ferencz szücs, Nagyvárad.
Schnekkendorf Bertalan, Nagyvárad.
Szirmai Lajos férfi-szabó, Nagyvárad.
Tikán Mihály földm., B.-Szent-Márton.
Govrik Kálmán fbirt., Less.
Kunz Gusztáv keresk., Nagyvárad.
Kiss Dávid keresk., Nagyvárad.
Bátory Imre, Nagyvárad.
Voronyák István gazdatiszt, B.-Sz.-Márton,
Gróza János Nagyvárad.

Pótesküdtek:

Imrik Károly Nagyvárad.
Kolozsváry Sándor Nagyvárad.
Kriszta Sándor Nagyvárad.
Bodnár Rudolf Nagyvárad.
Dr. Gyémánt Jenő Nagyvárad.
Bauer Viktor Nagyvárad.
Demján János Nagyvárad.
Goldburg Emil Nagyvárad.
Dr. Márkus László Nagyvárad.
Schmidt Gyula Nagyvárad.

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Francziából fordította: K—6.

49.
Jaumard annyira furcsának találta a dolgot, hogy hangosan felkaczagott. Azután elővette jegyzőkönyvét és az ottfeljegyzett számos név közé írta.

Laugier, Houdon-utca 3. szám.

A jegyzőkönyvet vissza tette.
— Most megyek *Lerouge*-hoz, hogy átadjam neki ezt a kis megbízást.

X.

Jaumard *Artur*, az ügynöksége főnöke, melyet *Dubreuil* *Jakab* fölkeresett, harmincznyolcz éves lehetett. Meglehetősen viharos és kalandokban bővelkedő ifjúsága után, melyek miatt családja és barátai szakítottak vele, hála tekin-

télyes protektorainak sikerült a rendőrségnél hivatalt kapnia. Értelmessége és kellemes megjelenése kedvelté tették őt főnökei előtt és egy közbejött véletlen nélkül bizonyára gyorsan haladt volna előre pályáján.

Öt évvel a rendőrséghez lépése után megbízták őt egy általános tudakozódó intézet vezetőjének letartóztatásával.

Ezen intézet igazgatója igen élelmes ember volt. Nem elégedett meg avval, hogy számtalan ügy feléne kérdéseire megfeleljen, hanem saját szakállára is igyekezett mások titkait kifürkészni; rejtegetni valójukat kitudakolni, a mi, ha sikerült neki, nagyon diszkrétül tudott hallgatni — jó pénzért.

Egyszer azután megjárta, mert bevádolták és elítélték zsarolásért.

(Folyt. köv.)

TANUGY.

Iskolaszéki ülés. A községi iskolaszék tekintetes tagjait tisztelettel kérem, hogy a folyó hó 27-én d. u. 4 órákor a Városháza tanácstermében tartandó választó és azt követő rendes gyűlésen teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1900. szept. 24-én. *Hegyesi Márton*, elnök. Tárgy: Választás. Folyó ügyek.

SZERKESZTOI POSTA.

S. E. *Debreczen*. Dr. I. G. czime: Nagyvárad, Sal Ferencz-utca, káptalani uradalmi iroda. Jelenleg azonban Budapesten tartózkodik.

TAVIRATOR.

Kína az egész világ ellen.

London, szept. 24. (Saját tud. táv.) Sanghaiból táviratozzák, hogy *Li-Hung-Csang* a kínai hatóságokat értesítette, hogy *Tuan* herczegnek, valamint több kínai főur kiszolgáltatásáról szó sem lehet, ennél fogva az egész világ ellen kénytelen harcolni.

Oroszország álláspontja.

Bécs, szept. 24. (Saját tud. távirata.) A Pol. Corr. pétervári jelentései szerint bizonyosra várható, hogy Oroszország kedvező álláspontot fog elfoglalni Németországnak Kínára vonatkozó legutolsó javaslatával szemben. Az ottani vezető körök tetszéssel fogadták *Bülow* körjegyzékének hangját és eszmemenetét. Az orosz válasz késése kizárólag annak a körülménynek tulajdonítandó, hogy a válasz megállapítása idővesztéssel van egybekötve, mert a csár Spalában időzik.

Ketteler gyilkossága.

London, szept. 24. (Saját tud. táv.) A pekingi távirat szerint egy *Anej* nevű tiszt bevallotta, hogy *Ketteler* német követet egy herczeg parancsára ő ölte meg. A herczeg nevét a tiszt titkolja.

A persa sah Budapesten.

Budapest, szept. 24. (Saj. tud. táv.) A persa sah ma délben indult a pályaudvarra. A keleti fejedelmet királyunk kísérte a vasúthoz, Pozsonyban és Esztergomban polgári és katonai notabilitások várták a saht. Pozsonyban a vonat hosszabb ideig állt, a mikor a sah ki-

szállt, bemutatták neki *Brolly* polgármestert és több tábornokot. A sahnagyon melegen üdvözölte őket és mindegyikkel kezelt szorított.

A budapesti pályaudvar fel volt díszítve s a vonat 7 órakor robogott be a fejedelmi vendéggel. A sahn üdvözlétére megjelent *József Ágost* kir. herceg, továbbá *Szell Kálmán*, *Lukács László*, *Hegedűs Sándor*, *Cseh Ervin*, *Plósz Sándor* és *Wlassics Gyula* miniszterek, azonkívül számos notabilitás diszmagyarban.

A sahn belépve a váróterembe, két ujjal szalutált, a mit *József Ágost* viszonzott. A sahn ezután ellépett a tiszteletére kirendelt diszsszázad előtt, mialatt a zenekar a perzsa himnuszt játszotta.

Azután a minisztereket mutatták be. Az utvonalon mindenütt katonaság és rendőrség sorfalat állott.

A sahn udvari fogaton *József Ágost* kir. herceggel, hadsegédével és tolmáccsal vonultak a városba. Az utcákon nagy néptömeg várta a perzsa fejedelmet és mindenütt nagy ovációban részesítette.

Mikor a pályaházból kifelé mentek, *Nermann Ehán* meglátta *Vamberyt*, a ki odament a sahnhoz és bemutatta őt. A sahn szívesen megrázta a kezét és a következőket mondta: »Bécsből egész ideig magáról beszélgettem. Nagyon óhajtottam újból látni, Legyen szives holnap felkeresni.

KOZGAZDASAG.

Sertéshizláló-telep Nagyváradon.

A Nagyváradon felállítandó sertéshizlalda ügyében megtartott értekezlet tudvalevőleg végrehajtó-bizottságot küldött ki, hogy a tervbe vett részvénytársaság megalakulását előkészítse.

A végrehajtó-bizottság vasárnap délelőtt ülésezett Biharmegye székházában, *Telegdi József* országgyűlési képviselő elnöklete alatt. A végrehajtó-bizottság tagjai nagy számmal vettek részt az ülésen.

Megbeszélték azokat a dolgokat, a melyek mint előfeltételek szükségesek a hizláló-telep létesítéséhez és fennállásához s a tanácskozás eredményeként konstatálták, hogy Biharmegyében és Nagyváradon meg vannak mind azok az előfeltételek, a melyek lehetővé teszik e fontos közgazdasági intézmény prosperálását.

Az állami támogatás kinyerése végett memorandumot terjesztenek a földmívelésügyi miniszter elé. Ugy ennek a kidolgozására, valamint a részvények aláírására és más teendők keresztülvitelére egy szűkebb bizottságot választottak. Elnöke ennek *Telegdi József*; tagjai: *Szabó József*, *Markovits Antal*, *Schwarz Ferencz*, *dr. Hoványi Géza*, *Reisman Mór*, *Mihelyi Adolf*, *Ternyei Antal*, *Sternthal Farkas*, *Géczy Lajos*, *Papp Imre*, *Alexander Lajos*, *Kornstein Herman* előadó és *dr. Gyémánt Jenő* jegyző.

A szerkesztőasztálofelnőtt

Dr. VUCSKICS GYULA.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Határídők.

Budapest, szept. 24.	
Buza októberre	7.65
Buza júniusra	8.09
Tengeri	6.70
Rozs okt.	7.18
Zab okt.	5.25
Káposzta, repce, aug.	—

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 24.	
Osztrák hitel	658.-
Magyar hitel	674.-
Allamvasut	670 50
Rimamurányi	585 50
Magyar jelzálog	481.-
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. szept. 24-én.

Magyar aranyjárdék 4%	97.50
Magyar koronajárdék	90.80
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	100.
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	90.-
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.85
Horváth-szlávonföldtehermentési kötvény	92.50
Magyar nyeresémsorsjegy-kölcsön	163.-
Tiszaszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	142.-
Osztrák járadék papírban	96.80
Osztrák járadék ezüstben	96.75
Osztrák járadék aranyban	96.85
Osztrák korona járadék	97.15
Osztrák államsorsjegyek	182.-
Osztrák magyar bankrészvény	17.10
Magyar hitelbankrészvény	667.-
Osztrák hitelintézet részvény	650.-
Párisi vista	96.25
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.32
Németbirodalmi márka	118.80
London vista	242.-
20 márkás arany	28.66

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.									
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	—	—	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos »	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	Jegenye »	—	6 11	7 59	1 14	7 16	—	—	—	—	Debreczen »	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász »	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	—	B.-Hunyad »	—	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20	—	—	—	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	—	1 —	4 58	—
Szolnok »	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	—	Csucs »	—	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	—	—	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol »	9 21	11 50	4 09	9 26	11 33	—	Rév »	—	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34	—	—	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	
P.-Ladány »	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd »	—	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48	—	—	Érmihályfalva ind.	6 36	11 17	3 14	5 27	9 14	—
Báránd »	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd »	—	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01	—	—	Debreczen »	7 51	12 36	4 16	7 10	10 27	9 01
Sáp »	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely »	—	6 49	—	11 01	—	10 27	—	—	—	P.-Ladány érk.	—	1 45	5 03	8 40	11 28	9 48
B.-Ujfalu »	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várad-Velence »	—	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	—	—	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.						
M.-Peterd »	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	—	7 16	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31	—	—	Vértés—Debreczen—Nagy-Léta						
M.-Keresztes »	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	—	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	—	—	V. v.	V. v.					
Bors »	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki »	—	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	—	—	Debreczen i.	8 35	4 31	Nagy-Léta-			
Püspöki »	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors »	—	2 47	—	11 54	—	11 22	—	—	—	Sáránd i.	9 28	5 16	Vértés ind.			
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes »	—	3 12	—	12 05	—	11 37	—	—	—	H.-Bagos »	9 41	5 26	M.-Pályi »			
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd »	—	3 30	—	12 17	—	11 50	—	—	—	H.-Pályi »	10 05	5 48	H.-Pályi »			
V.-Velence »	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu »	—	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	—	—	M.-Pályi »	10 20	5 59	H.-Bagos »			
F.-Vásárhely »	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp »	—	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	—	—	N.-Léta-	—	—	Sáránd »			
M.-Telegd »	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd »	—	5 01	—	1 01	—	12 41	—	—	—	Vértés érk.	10 43	6 18	Debreczen é.			
Élesd »	1 02	4 56	7 28	3 24	3 04	1 37	P.-Ladány »	—	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	—	—	Sáránd—Derecske.			Derecske—Sáránd.			
Rév »	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol »	—	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	—	—	Sáránd ind.	9 38	5 26	Derecske ind.			
Csucs »	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	3 49	Szolnok »	—	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	—	—	Derecske érk.	9 57	5 45	Sáránd érk.			
B.-Hunyad »	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász »	—	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	—	—							
Jegenye »	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos »	—	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38	—	—							
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 40	Budapest érk.	—	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50	—	—							

Nagyvárad—Szeged

Szeged—Nagyvárad.

Nagyvárad—Arad.

Arad—Nagyvárad.

Nagyvárad ind.	10 20	4 50	7 00	Szeged ind.	3 40	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 —	Arad ind.	5 10	11 20	9 35
Ósi »	10 30	4 41	7 16	H.-M.-Vásárhely »	4 38	11 05	7 50	Ósi »	10 30	4 41	7 16	Arad Kétegyháza »	6 14	11 31	10 54
Less »	10 48	5 01	7 40	Orosháza »	5 41	11 54	9 20	Less »	10 48	5 01	7 40	Csaba érk.	6 40	12 57	11 24
Gyapju »	10 56	5 10	7 52	Csaba »	7 00	2 33	4 50	Csáffa »	11 03	5 19	8 05	Csaba ind.	7 —	2 33	4 50
Csáffa »	11 03	5 19	8 05	Gyula »	7 27	3 05	5 26	Szalonta »	11 26	5 44	8 46	Gyula »	7 27	3 05	5 26
Szalonta »	11 26	5 44	8 46	Sarkad »	7 47	3 27	5 56	Kötegyán »	11 46	6 05	9 15	Sarkad »	7 47	3 27	5 56
Kötegyán »	11 46	6 05	9 15	Kötegyán »	7 56	3 39	6 10	Sarkad »	11 57	6 17	9 31	Kötegy »	7 56	3 39	6 10
Sarkad »	11 57	6 17	9 31	Szalonta »	8 23	4 10	6 47	Gyula »	12 21	6 44	10 01	Szalon »	8 23	4 10	6 47
Gyula »	12 21	6 44	10 01	Csáffa »	8 42	4 34	7 18	Csaba érk.	12 42	7 06	10 30	Csáffa »	8 42	4 34	7 18
Csaba »	2 10	7 41	4 44	Gyapju »	—	4 42	7 29	Csaba ind.	2 23	7 18	4 32	Less »	9 04	5 —	8 51
Orosháza »	3 10	9 10	5 50	Less »	9 04	5 00	7 51	Kétegyháza »	2 54	7 45	5 38	Ósi »	9 21	5 19	8 61
H.-M.-Vásárhely »	4 00	10 02	7 00	Ósi »	9 21	5 19	8 16	Arad érk.	3 55	8 48	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	31
Szeged »	4 35	10 55	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31								

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.